

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS

BOSHLANG'ICH SINFLARDA SAVODXONLIK DARSLARINI
ZAMONAVIY DASTURLAR ASOSIDA TASHKIL ETISH

Qahramonova Farzona Laziz qizi

Qashqadaryo viloyati G'uzor tumani 68- umumiy o'rta ta'lim

maktabi boshlang'ich sinf o'qituvchisi

qahramonovafarzona911@gmail.com

Annotatsiya: *Savodxonlik – inson faoliyatining turli jabhalarida so'z va nutq bilan o'z fikrini to'liq, aniq va ravon ifoda eta olish qobiliyatidir. Boshlang'ich ta'limdagi savodxonlik darslari esa ushbu ko'nikmalarning poydevorini yaratadi, bolaning nutq madaniyati, mental taraqqiyoti, ma'naviy dunyosi uchun mustahkam zamin hozirlab beradi. Bugungi tezkor o'zgarayotgan zamonasrda ana shu asosga zamonaviy yondashish, ilg'or tajribalar va innovatsion metodlardan foydalanish ko'plab muammolarning yechimini ta'minlashga yordam beradi. Zamonaviy yondashuvlar zamirida bolaning shaxsiy xususiyatlari, uning yoshiga xos psixologik va ijtimoiy talablariga mos o'qitish hamda innovatsion texnologiyalardan keng foydalanish jarayoni yotadi.*

Kalit so'zlar: *boshlang'ich sinflar, savodxonlik darslari, zamonaviy yondashuvlar, innovatsion metodlar, o'qitish texnologiyalari, axborot texnologiyalari, kreativ ta'lim, nutq rivojlantirish, tanqidiy fikrlash, ilg'or tajribalar.*

Аннотация: *Грамотность – это способность полно, ясно и бегло выражать свои мысли словами и устной речью в различных аспектах человеческой деятельности. Уроки грамотности в начальной школе создают основу этих навыков, закладывают прочный фундамент для речевой культуры, умственного развития и духовного мира ребёнка. В современном, быстро меняющемся мире современный подход к этой основе, использование передовых практик и инновационных методов помогают решить многие проблемы. В основе современных подходов лежит процесс обучения, соответствующий личностным особенностям ребёнка, возрастным психологическим и социальным потребностям, а также широкое использование инновационных технологий.*

Ключевые слова: *начальные классы, уроки грамотности, современные подходы, инновационные методы, педагогические технологии, информационные технологии, творческое образование, развитие речи, критическое мышление, передовой опыт.*

Abstract: *Literacy is the ability to fully, clearly and fluently express one's thoughts in words and speech in various aspects of human activity. Literacy lessons in primary education create the foundation of these skills, provide a solid foundation for the child's speech culture, mental development, and spiritual world. In today's rapidly changing times, a modern approach to this foundation, the use of advanced practices and*

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

innovative methods helps to solve many problems. At the heart of modern approaches is the process of teaching in accordance with the child's personal characteristics, age-specific psychological and social requirements, and the widespread use of innovative technologies.

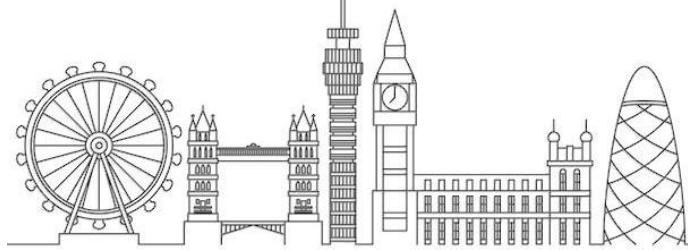
Keywords: *primary grades, literacy lessons, modern approaches, innovative methods, teaching technologies, information technologies, creative education, speech development, critical thinking, best practices.*

Kirish

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining savodxonlik darslari doirasida o'zlashtiriladigan bilim va malakalari zamonaviy ta'lim talablariga mos ravishda, mustaqil, tanqidiy, ijodiy fikrlash mexanizmlariga asoslanishi kerak. Har bir dars bevosita hayotiylik, o'quvchining qiziqishi, e'tibori, ruhiy birligi hisobga olingan holda tashkil etilib, unda bolani faol ishtirokchi qiladigan interfaol metodlar – guruhli, juftlikda, hamkorlikda ishlash usullari, o'quv jarayonini mushohada va muloqotga asoslash o'rganiladi. O'qish va yozuv kompetensiyasini rivojlantirish barobarida, zamonaviy darslar o'quvchini kollektiv bilan ishlashga, mustaqil xulosa chiqara olishga, boshqalarning fikrini hurmat qilishga, muammolarni ijobiy hal qilishga o'rgatadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

So'ngi yillarda boshlang'ich ta'limning davlat dastur va standartlarida ham savodxonlikka yondashuv tubdan yangilandi. Darslar faqat so'z, gap, matn va harflarni o'rgatadigan an'anaviy doiradan chiqib, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim prinsiplariga tayanmoqda. Har bir kichik qadam o'quvchining o'ziga xos qobiliyatini namoyon qilishi, nutqini rivojlantirishi, o'z fikrini ifoda eta olishi uchun qulay sharoit yaratib beradi. Fanlarni integratsiyalash, mavzular bog'liqligiga e'tibor qaratish, dars jarayoniga chuqur hayotiy mazmun, zamonaviy kasb va faoliyatlar bilan aloqadorlik kiritish ham savodxonlik darslarini yanada samarali va qiziqarli qilmoqda. O'quv dasturlarini yangilash tajribasi savodxonlik darslarida axborot-resurslardan innovatsion foydalanish, darslik va o'quv materiallarini multimediya vositalari, raqamli texnologiyalar bilan boyitishni taqozo qilmoqda. O'quvchi savodxonlik darsida nafaqat yangi harf, so'z, gap yoki matn o'rganadi, balki interaktiv ekranda yozuvchi dasturlardan, onlayn testlardan, ovozli, rasmi o'quv muhitidan foydalanadi. Bunday o'zgacha, interfaol va zamonaviy muhitda har bir o'quvchi uchun yangilik, rag'bat, qiziqish va o'zini namoyon qilish uchun keng imkoniyatlar tug'iladi. Raqamli texnologiyalar yordamida o'quvchilar o'z bilimlarini mustaqil ravishda ham mustahkamlash imkoniga ega bo'ladi. Zamonaviy savodxonlik darslarining poydevori – o'quvchida o'rganishga bo'lgan ijobiy motivatsiyani shakllantirish, ularni mustaqil fikrlashga, o'z fikriga ega bo'lishga o'rgatish, faol muloqot jarayonlarini yo'lga qo'yish hisoblanadi. Mazkur yondashuv har bir bolaning o'qishga, bilim olishga bo'lgan ichki ehtiyojini, bilimga chanqoqligini ro'yobga chiqaradi, ularni har bir mashg'ulotda faol ishtirokchi va tashabbuskor sifatida

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

namoyon bo'lishiga turpush beradi. Modellastirish, muammoli vaziyatlarni hal qilish, birgalikda loyihalar qilish kabi o'quv texnologiyalari, interaktiv topshiriqlar jarayonida o'quvchi o'zining mustaqilligini, chuqur fikrlashini, o'z o'rnini borligini his etadi [1].

Muhokama va natijalar

Savodxonlik darsida o'rgatiladigan materiallarni tanlash ham alohida mas'uliyat talab qiladi. Matn va topshiriqlarning hammasi bolaning yosh xususiyatlari, aqliy tayyorgarligi, dunyoqarashi va saviyasi bilan uyuqlikda bo'lishi kerak. Dars jarayonida bolaning real hayotdagi ehtiyojlari, atrofidagi ijtimoiy muhit, zamonaviy hayot va texnologiyalarga qiziqishi hisobga olinadi. O'quvchilar o'z kundalik hayotida eng ko'p duch keladigan atama, ibora, matn bilan ishlashga jalb qilinadi. Shu tariqa, savodxonlik faqat darslar doirasida emas, umumiy hayotiy faoliyatda ham uzviy ahamiyat kasb etadi. O'qituvchining asosiy vazifasi – savodxonlik darslarini har bir o'quvchining individual rivojlanishini ko'zda tutgan holda tashkil etish, uni bilim olish jarayoniga faol jalb qilish, har bir kichik yutuqni qadrlash, o'quvchini ijtimoiy hayotga tayyorlash bilan bog'liq. Zamonaviy uslubda tashkil etilgan darslar bolalar bilimni kengaytiradi, so'z boyligini oshiradi, mustaqil izlanishlarda yordam beradi, ko'proq o'qishga va yozishga undaydi. Shaxsiy rivojlanishga yo'naltirilgan dars metodlari natijasida o'quvchilar o'rganagan bilimlarini real hayotda qo'llashni o'rganadilar [2].

O'qituvchi savodxonlik darslarida nafaqat bilim berishni, balki bolani har jihatdan rivojlantirishni ham ko'zda tutadi. Dars mazmunining to'g'ri, zamon talablari asosida tuzilishi, mavzularda motivatsiya, mazmunli savollar va vazifalar, og'zaki va yozma nutqda mahorat, mukammal muloqot madaniyatiga urg'u berilishi dars jarayonining samaradorligini ta'minlaydi. Har bir o'quvchining mustaqil fikrlash, so'z boyligini orttirish, axborotni tahlil qilish va yangi gap tuzish ko'nikmalari va kompetensiyalari shakllanadi. Har bir darsda faol va hayotiy munosabatlarni targ'ib qilish, o'quvchini amaliyotga yo'naltirish, guruh va juftliklarda harakat qilishga o'rgatish, elektron platformalar va o'zini baholash testlari bilan mashg'ulotlarni boyitish aynan zamonaviy yondashuvning asosiy ko'rinishlaridan biridir. Shular orqali savodxonlik darslari erkli, ishonchli, mustaqil shaxslarni tarbiyalashga xizmat qiladi. O'qituvchining zamonaviy kasbiy bilimlari va malakalari, kommunikativ salohiyati, pedagogik mahorati savodxonlik darslarining samaradorligini belgilaydi. Aynan boshlang'ich bosqichda har bir o'quvchining so'z va gap tuzishda qatnashishiga imkon berish, uning so'zlashuv madaniyatini rivojlantirish, nutq boyligini oshirish muhim sanaladi [3].

Zamonaviy savodxonlik darslarida o'quvchining qiziqishiga mos topshiriqlar, yozuv va o'qish mashqlari, audiovizual materiallar, qisqa video va audiotasmalarni qo'llash, bolalarning bilimga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Elektron darsliklar, multimediali texnologiyalar yordamida bolalar harflar, so'zlar, matn va gaplarni mustaqil va ijodiy o'rganishlari uchun keng imkoniyat yaratiladi. Innovatsion metodlar, tezkor va zamonaviy axborotlar bilan ishlash, matnga bog'liq ijodiy vazifalarni bajarishga

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

yo'naltirilgan topshiriqlar bolalarning mustaqil fikrlashini va erkin bayon qilish salohiyatini kuchaytiradi. Boshlang'ich sinf o'qituvchisi savodxonlik darslarida o'z sohasiga doir yangiliklar, ilg'or milliy va xorijiy tajribalarni doimo o'rganib, dars jarayoniga joriy etadi. Yuqori natijaga erishish yo'lida bilimni mustahkamlash, darslarni zamonaviy texnologiyalar asosida tashkil etish, faol va o'zaro hamkorlik muhitini shakllantirishga doimiy harakat qiladi. Ko'pchilik zamonaviy pedagoglar o'z darslarida innovatsion uslublarni, elektron platformalarni, virtual va real muhitdagi o'yinlarni, testlarning yangi formatlarini keng qo'llaydilar. Matndan tashqari og'zaki va yozma nutqni rivojlantiruvchi topshiriqlarni qo'llash ham dolzarbdir [4].

Yangi pedagogik texnologiyalar, zamonaviy axborot resurslari yordamida savodxonlik darslari bolalarning mustaqil o'qish-o'rgatish malakasini, axborotni tezkor tahlil qilish va uni mazmunli ifoda etish ko'nikmasini oshirib, ularni taraqqiyotga tayyorlaydi. Uzoq muddatli natijalarni ko'zlab, har bir darsda o'quvchining ichki imkoniyatlari to'liq ishga tushiriladi. Ushbu yondashuv, shubhasiz, boshlang'ich ta'lim jarayonini tubdan o'zgartiradi hamda kelajakda har tomonlama yetuk, bilimli, zamonaviy, yurtga, jamiyatga foydali avlod yetishib chiqishiga zamin yaratadi [5].

Xulosa

Xulosa qilganda, bugungi globallashuv darajasiga chiqqan zamondagi asosiy vazifa – boshlang'ich sinflarda savodxonlik darslarini zamonaviy va innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etishdan iborat. Mazkur yondashuv o'quvchilarda mustaqil, tanqidiy va ijodiy fikrlash, muloqotda erkinlik, nutq boyligi, o'z ustida ishlash, ijtimoiy hayotga moslashuv kabi muhim fazilatlarni shakllantirishda katta ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy savodxonlik darslari boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim, malakalarini kuchaytiradi, mustaqil fikrlash, axborot bilan ishlash, so'z va nutqda erkinlikka erishishda asosiy vositaga aylanadi. Boshlang'ich ta'limning ushbu muhim yo'nalishini zamonaviy talablarga mos asosda tashkil etish davlatimiz va jamiyatning kelajagi uchun mustahkam zamin, ishonchli kafolat bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abduvohidova, S. (2019). "Boshlang'ich ta'limda innovatsion metodlardan foydalanish samaradorligi". Boshlang'ich Ta'lim, 2(3), 75-81.
2. Abdullaeva, D. (2018). "Boshlang'ich sinf o'quvchilarining savodxonligini oshirishda zamonaviy yondashuvlar". O'zbekiston Xalq Ta'limi, 10, 45-49.
3. Akramova, G. (2020). "Savodxonlik darslarini samarali tashkil etishning ilmiy-metodik asoslari". Pedagogika va Psixologiya, 1(86), 123-127.
4. Bobojonova, N. (2021). "Boshlang'ich sinflarda savod o'rgatishda axborot texnologiyalardan foydalanish". Boshlang'ich Ta'lim, 4, 24-31.
5. Eshonqulova, M. (2022). "Tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda savodxonlik darslarining o'rni". Boshlang'ich Ta'lim va Fan, 2(3), 90-95.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS

6. Islomova, N. (2018). "Boshlang'ich ta'limda savodxonlikka o'qitishning zamonaviy yondashuvlari". Zamonaviy Ta'lim, 5, 110-114.
7. Karimova, F. (2017). "Boshlang'ich ta'limda kreativ o'qitish usullari va ularning natijalari". O'zbekiston Xalq Ta'limi, 9, 38-43.
8. Madrahimova, S. (2019). "Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutq faoliyatini rivojlantirishda ilg'or tajribalar". Ta'lim va Zamonaviy Texnologiyalar, 6(2), 52-57.
9. Raximova, Z. (2021). "Boshlang'ich sinflarda o'qitish metodikasi va dars samaradorligi". O'qituvchi, 3(47), 100-104.
10. Umarova, D. (2020). "Boshlang'ich ta'limda savodxonlik darslarini tashkil etishda innovatsion yondashuvlar". O'zbekiston Xalq Ta'limi, 12, 60-66.

